

lassa», »Johonkin myötä liitetyt todistukset», »Ei virkkanut sanaakaan myötä eikä vastaan», toisaalta postpositiona genetiivin tai possessiivisuffiksin kanssa merkityksissä 'mukana, kera(lla), kanssa, seurassa, mukaan, oheen', esim. »Tavarat lähetettiin kyytimiehen myötä», »Virta vei veneen myötänsä». Molemmissa tehtävissään sanan sanotaan kuuluvan lähinnä kirjallisuuden kieleen. Annetut esimerkit vahvistavat, että tyylisävy on juhlava, vanhahtava.

Jos *myötä*-artikkeli kirjoitettaisiin nyt uudelleen, siitä saattaisi tulla huomattavasti laajempi. Nimenomaan postpositiona *myötä* on tullut suosituksi. Juhlava sävy on hävinnyt, ja sanan tapaa arkisessa sanomalehtikielessä yhtä hyvin kuin koululaisen aineessakin. Samalla entisten merkitysten rinnalle on alkanut syntyä uusia. — Tarkastelen seuraavassa *myötä*-postposition tämänhetkistä käyttöä. Esimerkit ovat enimmäkseen viime kevään ylioppilasaineista, muutamat lehdistöstä ja opiskelijoiden harjoitusaineista.

Nykysuomen sanakirjassa *myötä* on *mukana*-postposition synonyymi. Molempia käytetään sekä konkreettisesti merkityksessä että puhuttaessa käsitteistä, jotka ovat ajallisessa tai muunlaisessa riippuvuussuhteessa toisiinsa: »Palasimme markkinamiesten mukana» ~ »Vei pojän myötänsä lääkäriin», »Varttua iän mukana» ~ »Voimat vähenivät iän myötä», »Suunnitelma on kasvanut ja varmistunut työn mukana» ~ »Tilanne muuttui ja sen myötä suunnitelmat». Nykyisin postpositioilla näyttää olevan työnjako: ajallisia ja muita riippuvuus-suhteita ilmaistaessa *myötä* on miltei yksinomaisen; *mukana* on jäänyt konkreettisiin yhteyksiin, ja niistäkin alkaa *myötä* sitä syrjäyttää. Esimerkkejä: »Hyvinvoinnin myötä alkoivat teollisuusvaltioille tyypilliset sydän- ja verisuonisairaudet yleistyä myös Suomessa.» »Popmusiikin myötä on hyvin usein syntynyt nuorisokulttuuriin mitä merkillisimpiä lieveilmiöitä.» »Beatles-yhtyeen menestymisen myötä syntyi Englannissa Mersey Beat -soundi,

Myötäänsä *myötä*

Nykysuomen sanakirjan *myötä*-artikkeli on suppeahko. Sen mukaan sanaa käytetään yhtäältä adverbina merkityksissä 'mukana, seurana, mukaan, oheen, puolesta, puolella', esim. »Olla myötä juh-

ja *Rolling Stonesien myötä* alkoi nuorison uhma yhteiskuntaa ja vanhempia kohtaan voimistua.» »Maidon ja makkaran hinta nousi *maataloustulon myötä*.» »Nykyaikaisen tietojenkäsittelyn ja -tallentamisen kehitys alkoi varsinaisesti tämän vuosisadan alussa. Tällöin keksittiin radioputki, *jonka myötä* syntyi radiotekniikka.» »*Sateen myötä* tori alkaa autioitua ja ihmiset juoksevat suojaan.» »*Sara Mustosen myötä* kuolivat Suomen toiveet hyvästä menestyksestä alppilajeissa.»

Tavallisimmin *myötä* liittyy aikaa ilmaisevaan tai aikaa vievää prosessia tarkoittavaan sanaan: *ajan, iän, vuosien, teollistumisen, kaupungistumisen, inflaation, muuttumisen, kehityksen, kasvun, leviämisen, itsenäistymisen* jne. *myötä*. Kun genetiivissä oleva sana on yleensä *minen*-loppuinen tai muu verbaalisubstantiivi, *myötä*-rakenteiden suosio lisää samalla substantiivivaltaisen abstraktityylin suosiota. Vanhastaan aikaa on ilmaistu myös temporaalisilla lauseenvastikkeilla. Nekin ovat nominalisaatioita mutta ilmaisevat aikasuhteet usein *myötä*-rakenteita selvemmin ja ovat kevyempiä. Esimerkiksi seuraavantapaisissa lauseissa *myötä*-ilmaus on suotta syrjäyttänyt temporaalirakenteen: »Vaaran ihmisen terveydelle stafylokokki aiheuttaa, kun se pääsee lisääntymään elintarvikkeissa. *Lisääntymisen myötä* se muodostaa myrkkijä, jotka elimistössä saavat aikaan myrkytysoireet.» Par. *Lisääntyessään* se --. »On aivan oikein, että urheilijaa tuetaan *hänen menestystensä myötä*.» Par. -- *hänen menestyessään*. »Työolosuhteet paranivat *teollisuuden lisääntymisen myötä*, ja toimeentulo varmeni *demokratian laajentumisen myötä*.» Par. Työolot paranivat *teollisuuden lisääntyessä*, ja toimeentulo varmeni *demokratian laajentuessa*. »*Opiskelumahdollisuuksien paranemisen myötä* nainen pystyi osoittamaan, että hän kyllä menestyy miesten rinnalla työelämässä.» Par. *Opiskelumahdollisuuksien parantuessa* --. »Ihmisen vapaa-aika lisääntyy joka tapauksessa *työn vähenemisen myötä*.» Par. -- *työn vähetessä*. »*Elintason nousun myötä* yhä useammat perheet saat-

toivat hankkia radion ja television.» Par. *Elintason noustessa* --. »*Kohonneen elintason myötä* syntyvyys on vähentynyt.» Par. *Elintason kohotessa* syntyvyys on vähentynyt.

Osittain *myötä*-postposition käyttö liittyy tarpeeseen passivoida lause. Suomen kielessä ei vanhastaan ole indoeurooppalaisille kielille ominaista agenttipassiivia, mutta jo 1950-luvulta lähtien on kielenhuoltokirjallisuudessa kiinnitetty huomiota siihen, että sellainen on kieleen tulossa: aktiiviverbin ja sen subjektin asemesta kirjoittaja valitsee passiivin tai merkitykseltään passiivisen verbin, joka puolestaan vaatii tekijäkseen jonkinlaisen agentin. Tällaisena agenttina on substantiivin genetiivi ja siihen liittyvä postpositio, esim. *taholta, toimesta, piirissä, keskuudessa* jne. Näiden joukkoon on nyt tullut *myötä*, jota käytetään, kun agentti on asia eikä henkilö. Usein voidaan tällaiset lauseet muuttaa aktiivisiksi ja tehdä agentista subjekti: merkitys ei muutu, mutta ilmaus lyhenee ja sujuvoituu. Esimerkkejä: »*Avaruustekniikan ja etenkin avaruussukkulan kehittymisen myötä* tulee mahdolliseksi valokennostojen rakentaminen maata ympäröivään avaruuteen.» Par. Avaruustekniikan ja etenkin avaruussukkulan *kehittyminen mahdollistaa* valokennostojen rakentamisen --. »*Avaruusaluksille kehitettyjen aurinkokennojen myötä* on aurinkoenergian käyttäminen myös kojeiden ja laitteiden energialähteenä onnistunut.» Par. Avaruusaluksille kehitetyt *aurinkokennot ovat mahdollistaneet* aurinkoenergian käyttämisen --. »Työpaikkojen määrän väheneminen on varmaa *automaation myötä*.» Par. *Automaatio vähentää* (varmasti) työpaikkoja. »Työn luonne tulee *automaation myötä* kokemaan muodonmuutoksen.» Par. *Automaatio muuttaa* työn luonnetta. »*Saastumisen myötä* vähenevät mahdollisuudet tuottaa aurinkoenergiaa.» Par. *Saastuminen vähentää* mahdollisuuksia --. »Noin 40 000 matkustajan matka-aika pitenee *metron myötä*.» Par. *Metron tulo pidentää* noin 40 000 matkustajan matka-aikaa. »*Suuren lapsijoukon myötä*

tuli myös turvatuksi vanhuus.» Par. *Suuri lapsijoukko* myös *turvasi* vanhuuden. — Joissakin tapauksissa passivoiminen saattaa olla aiheellista. *Myötä*-ilmaus on puolustettavissa, jos korostetaan subjektin ja »agentin» ajallista riippuvuutta. Ratkaisevasti ei lauseen aktiivistaminen tosin tällöinkään ajatusta muuta: Opiskelualttius lisääntyy työttömyyden myötä ~ Työttömyys lisää opiskelualttiutta.

Muotisanoille on tyypillistä, että kun niiden suosio on päässyt vauhtiin, niitä aletaan käyttää yhä uusissa yhteyksissä, kunnes merkitys on laajentunut epämääräiseksi ja epäselväksi. Näin on käynyt myös *myötä*-postposition. Se on saanut monenlaisia sisältöjä, ja temporaali- ja kausaalisuhteet, joita sillä yritetään ilmaista, jäävät hämäräksi. Usein asia voitaisiin sanoa täsmällisemmin jollain muulla postpositiolla tai sijamuodolla, mutta joskus kirjoittaja on mahdollistanut *myötä*-rakenteeseensa niin paljon sisältöä, että koko lause olisi muokattava uudelleen. Esimerkkejä: »*Teollisuuden ja sen mukanaan tuoman hyvinvoinnin myötä* on kirkollakin ollut mahdollisuus laajentaa työkenttäänsä.» Par. *ansiosta*. »Syksyllä raaka-ainemarkkinat kuumenivat *kaikenlaisten kriisien myötä* ja kenkien päällisnahkaan käytetyn raakavuodan hinta kaksinkertaistui kahdessa kuukaudessa.» Par. *johdosta*. »Polkupyörän katoaminen saa katsojoissa aikaan epätoivoa *tuntemattoman roolihenkilön myötä*.» Par. *puolesta*. »Ennen kulttuuri syntyi *nuorten omien halujen myötä*.» Par. *omasta halusta*. »Vaatetuksella ja meikillä ei ole naisen elämässä niin suurta merkitystä kuin *mainoksen myötä* saatu kuva antaa ymmärtää.» Par. *mainoksista*. »Joskus tuntuu siltä, että yhteiskunta suorastaan hemmottelee jäseniään *avustusten myötä*.» Par. *avustuksin*. »Vanhempiensa mielenkiinnon lapsi saavuttaa vain *pahan teon myötä*.» Par. — vain *tekemällä paha*. »Olemme saaneet monia hyviä ruokailutapoja lisää ja *sen myötä* vähentäneet useiden epäterveellisempien ruoka-aineiden käyttöä.» Par. *samalla*. »Ryp-pysi eivät tietenkään ensimmäisessä kau-

neuskäsittelyssä katoa, mutta *säännöllisten käyntikertojen myötä* lopputulos on todella hämmästyttävä.» Par. — mutta *jos jalkat käyntejä säännöllisesti*, lopputulos —. »Viime aikoina on puhuttu paljon äidinpal-kasta, ja *sen toteutumisen myötä* uskotaan monien äitien jäävän mieluummin kotiin kuin menevän töihin.» Par. — ja *jos se toteutuu*, uskotaan —. »Helmat lyhenevät ja kengät muuttuvat värikkäiksi *kaiken muunkin muodin myötä*.» Ehkä: — kuten *kaikki muukin muoti*. »*Muuttuvan yhteiskuntarakenteen myötä* nainen ei ole enää riippuvainen miehestä, vaan hänellä on mahdollisuus itsenäiseen elämään.» Ilmeisesti: *Koska yhteiskuntarakenne on muuttunut*, nainen —.

Parin vuoden takaisissa ylioppilasaineissa ei *myötä*-postpositio vielä esiintynyt silmänpistävästi usein kuten viimekeväisissä. Siihen, että asiattylin *myötä*-muoti on kielenkäytön tuoreimpia uutuuksia, viittaa myös Taajuussanakirja. Sen 1960-luvun lopulla kootussa aineistossa *myötä* on kaunokirjallisuudessa vielä yleisempi (järjestysluku 4352) kuin lehdistössä (5274). Tämänhetkiset suhteet voisivat olla toiset. *Myötä* on myötätulessa, mutta kielenhuoltaja ei tähän suosion kasvuun voi varauksettoman *myötä*-mielisesti suhtautua.

Laila Lehikoinen